

C L A S I C I R O M Â N I

Grigore Alexandrescu

SATIRE
și
FABULE

Redactare: Anca Eftime, Mioara Popescu
Tehnoredactare computerizată: Mihaela Ciufu

Coperta: Walter Riess

Textele sunt reproduse după volumul
Opere complete. Poezii și proză. Editura Cugetarea,
București, 1940 (Colecția „Clasicii români comentați”)
și sunt în conformitate cu normele actuale ale DOOM².

Toate drepturile asupra acestei ediții
sunt rezervate Editurii CORINT EDUCATIONAL,
parte componentă a GRUPULUI EDITORIAL CORINT.

ISBN 978-606-8668-04-8

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ALEXANDRESCU, GRIGORE
Satire și fabule / Grigore Alexandrescu. - București:
Corint Educational, 2014
ISBN 978-606-8668-04-8
821.135.1-191

SATIRE

Satiră

Duhului meu

„Trageți toți câte-o carte: domnule, ești cu mine.
Sezi mă rog, împotrivă, și vezi de joacă bine!”
— „Dar și-am spus, coconiță, că eu din întâmplare,
Nici bine, nici nebune nu poci să fac cercare;
Am cuvintele mele: aste jocuri plăcute,
Cu voia dumitale, îmi sunt necunoscute.”
— „Nebun cine te-o crede; vrei să te rugăm, poate;
Astăzi chiar și copiii știu jocurile toate,
Veacul înaintează; caro, vezi că și-e rândul;
Dar ce făcuși acolo! unde îți este gândul?
Când eu am dat pe riga*, bați cu alta mai mare?
Astfel de neștiință e lucru de mirare!”

Așa-mi zicea deunăzi, cu totul supărată,
O damă ce la jocuri e foarte învățată,
Apoi, șoptind pe taină cu câteva vecine:
„Vedetă — zise — ce soartă, și ce păcat pe mine?”

* Carte de joc cu figura regelui. (Notele de subsol aparțin editurii.)

Două greșeli ca asta, zău, sufletul mi-l scot,
A! ce nenorocire! *ma chère*, ce idiot!"

Vino acum de față și stăi la judecată,
Tu care le faci astea, duh, ființă ciudată,
Ce vrei să joci o rolă în lumea trecătoare:
De ce treabă mi-ești bună, putere gânditoare,
Când nu poci la nimica să mă ajut cu tine,
Când nu te-ai deprins încă nici vistu să-l joci bine?

Nu mai ești tu acela care-n copilărie
Știai pe dinafără vestit-Alexandrie,
Și viața ciudată a unui crai cuminte,
Care lasă pe dracu fără încâlțăminte?
Tu care mai în urmă, râzând d-acestea toate,
De rost puteai a spune tragedii însemnate,
Meropa*, Atalia** și altele mai multe,
Declamându-le toate cui vrea să te asculte?

Negreșit — îmi vei zice — țiu minte ce îmi place,
Dar cărțile cu mine e greu să se împace.
Mai lesne poci a spune hoțiile urmate
La zece tribunaluri subt nume de dreptate,
Mai lesne poci să număr pe degetele mele
Câți sfinti avem pe lună și câte versuri rele,
Decât să bag de seamă ce carte nu e dată,
A cui este mai mică și cine o să bată.
Când sunt în adunare, n-am altă multumire
Decât să se deschiză sujeturi de vorbire:
Atunci sunt gata, slobod, ascult, și cu plăcere
Tușesc, zâmbesc, mă leagăn și-mi dau a mea părere.

* Tragedie a lui Voltaire.

** Tragedie a lui Racine.

— Frumos răspuns! Ascultă: pe cât mie îmi pare,
De lume, de năravuri ai slabă încercare.
Trebue să stii jocul și danțul ce-ți lipsește,
Și niște mici petreceri, ce se zic românește
Jocuri nevinovate*. Nevinovate fie,
Măcar că vini destule din ele pot să vie;
Trebue să faci pasuri și complimente bune;
La vorbe serioase când alții se vor pune,
Să n-asculti, să spui glume, să scoți la jucării,
Și până râde alții, să râzi tu mai întâi.

Vezi domnișorul-acela care toate le știe,
Căruia vorba, duhul îi stă în pălărie,
În chipul d-a o scoate cu grații prefăcute?
Hainele după dânsul sunt la Paris cusute:
Sigur ne-ncredințează. Lorneta atârnată
Este și mai streină, d-o formă minunată;
Vrea să-o cumpere printul, dar ca un om cuminte
Dumnealui o tocmaiise ceva mai înainte.
Când le-a spus asta toate, o ia la ochi, privește
Chiar pe dama aceea cu care-atunci vorbește;
I-o dă în nas, se pleacă, și în sfârșit o lasă,
Zicându-i: „Ce lornetă! te-arată mai frumoasă!”

Fieșcine cunoaște ce cap Tânărul are;
Dar pentru că dă bine din mâini și din picioare,
Și trântește la vorbe fără să se gândească,
Am văzut multă lume cu duh să-l socotească;
Iată de ce talente avem noi trebuință.

Dar tu care uiți lesne, duh fără de știință,
Socotești că poti oare, prin altfel de mijloace,

* Aluzie la unele jocuri de societate.

Arătându-te-n lume vreo figură-a face?
Pretenția aceasta mi s-ar părea ciudată.

Când pe la nunte, baluri, ne ducem vreodată
(Căci din nenorocire puternica natură
Ne-a unit împreună c-o strânsă legătură),
Râz văzându-te singur, și într-un colț doparte,
Parc-ai fi mers acolo ca să compui o carte,
Iar nu ca să te bucuri cu lumea dimpreună.
Dacă vro coconiță, frumoasă, dulce, bună,
Crezând că ne prefacem, ne-ndeamnă, ne poftește,
Ne ia la joc, greșala-i îndată și-o plătește:
Rar să se afle damă de mijloc aşa tare,
Ca să n-o fac să cază la cea dintâi mișcare.
Asta îți e talentul și darurile toate.

Cât pentru darul vorbei, ce crezi că îl ai, poate,
E numai o părere: îți cei și iertăciune,
Că nici pentru prieteni minciuni nu voi a spune.
Adevărat se-ntâmplă să zici pe la soroace*
Câte o vorbă-duouă, care la unii place;
În câte rânduri însă distractiile tale
Te fac să scoți cuvinte ce nu ar fi cu cale,
Să superi din greșală persoane însemnate,
Ba încă câteodată și dame delicate,
Râzând d-acele duouă, statornică pereche,
Care își petrec seara șoptindu-și la ureche,
De celealte patru contese ideale,
Umflate de pretenții și vrednice de jale,
Pe care dacă prințul le ia la bal de mâna,
Nu mai vorbesc cu nimeni câte o săptămână.
Astăzi râzi d-o pedantă, mâine d-o prețioasă;

* Din când în când.

Zici de una ajunsă în vârstă cuvioasă
Că atestatul vremei nu va să-l priimească;
Să d-alta ce iubește de cinste să vorbească,
Ce laudă virtutea și-n veci și-o pomenește,
Zici că e virtuoasă cât știm noi evreiește.

Greșelile acestea îți fac un urât nume.
Tu știi ce se întâmplă când se aude-n lume
Că cinevași s-apucă defecturi să arate:
Mulți scot subt al lui nume minciuni nenumărate.
Să vorbit într-o casă de un fanfaron mare,
Declamând simtimente ce sigur nu le are,
Care la lot^{*} ar pune suflarea omenească,
Când cineva cu dânsul ar vrea să o tocmească;
Să zis ceva de Iancu, de Stan, de Lăurescu;
Cine le-a scos acestea? — Le-a scos Alexandrescu.
Fără zice nimica, singura ta zâmbire,
De te-i află de față, e o-nvinovătire.
În zadar te porți bine și lauzi câteodată,
Când lauda în gură-ți de satiră e luată.

Așa, în loc să critici greșalele streine,
În loc să râzi de alții, mai bine râzi de tine;
Învață danțul, vistul și multe d-alde alea;
Iar de vrei să faci versuri, ia pildă de la Pralea**.

^{*} Loterie.

^{**} Traducătorul *Psaltirei în versuri*.

Umbra lui Mircea La Cozia

Ale turnurilor umbre peste unde stau culcate;
Către țarmul dimpotrivă se întind, se prelungesc,
Şale valurilor mândre generații spumegate
Zidul vechi al mănăstirei în cadență îl izbesc.

Dintr-o peșteră, din râpă, noaptea ieșe,
mămpresoară:
De pe muche, de pe stâncă, chipuri negre se cobor;
Mușchiul zidului se mișcă... pântre iarbă se strecoară
O suflare, care trece ca prin vine un fior.

Ascultați!... marea fantomă face semn... dă o
poruncă...

Oştiri, taberi fără număr împrejururi înviez...
Glasul ei se-ntinde, creşte, repetat din stâncă-n stâncă,
Transilvania-l aude, ungurii se înarmează.

Oltule, care-ai fost martur vitejilor trecute
Şi puternici legioane p-a ta margine-ai privit,
Virtuţi mari, fapte cumplite îţi sunt ţie cunoscute,
Cine oar' poate se fie omul care te-a-ngrădit?

Este el, cum îl arată sabia lui şi armura,
Cavaler de ai credinţei, sau al Tîbrului stăpân,
Traian, cinstea a Romei ce se luptă cu Natura,
Uriaş e al Daciei, sau e Mircea cel Bătrân?

Mircea! îmi răspunde dealul; Mircea! Oltul
repetează.

Acest sunet, acest nume valurile priimesc,
Unul altuia îi spune; Dunărea se-nştiinţează,
Şi-ale ei spumate unde către mare îl pornesc.

Sărutare, umbră veche! priimeşte-nchinăciune
De la fiile României care tu o ai cinstit;
Noi venim mirarea noastră la mormântu-ţi a depune;
Veacurile ce-nghit neamuri al tău nume l-au hrănit.

Râvna-ţi fu neobosită, îndelung-a ta silinţă:
Până l-adânci bătrâneţe pe români îmbărbătaşi;
Însă, vai! n-a iertat soarta să-ncununi a ta dorinţă,
Şi-al tău nume moştenire libertăţii să îl laşi.

Dar cu slabele-ţi mijloace faptele-ţi sunt de mirare:
Pricina, nu rezultatul, laude ţi-a câştigat:
Întreprinderea-ţi fu dreaptă, a fost nobilă şi mare,
De aceea al tău nume va fi scump şi nepărat.

În acel locaș de piatră, drum ce duce la vecie,
Unde tu te gândești poate la norodul ce-ai iubit,
Câtă ai simțit plăcere când a lui Mihai soție
A venit să-ți povestească fapte ce l-a strălucit!

Noi citim luptele voastre, cum privim vechea
armură
Ce un uriaș odată în războaie a purtat;
Greutatea ei ne-apasă, trece slaba-ne măsură,
Nendoim dac-aşa oameni încă adevăr au stat.

.....

Au trecut vremile-acelea, vremi de fapte strălucite,
Însă triste și amare; legi, nărvuri se-ndulcesc:
Prin științe și prin arte națiile înfrățite
În gândire și în pace drumul slavei îl găsesc.

Căci războiul e bici groaznec, care moartea
îl iubește,
Și ai lui sângerăți dafini națiile îi plătesc;
E a cerului urgie, este foc care topește
Crângurile înflorite, și pădurile ce-l hrănesc.

.....
.....

Dar a noptei neagră mantă peste dealuri se lătește,
La apus se adun norii, se întind ca un veșmânt;
Peste unde și-n tărie întunericul domnește;
Tot e groază și tăcere... umbra intră în mormânt.

Lumea e în așteptare... turnurile cele-nalte
Ca fantome de mari veacuri pe eroii lor jălesc;
Și-ale valurilor mândre generații spumegate
Zidul vechi al mănăstirei în cădență îl izbesc.

Trecutul La Mănăstirea Dealului

Dedicat Mařiei Sale, printului nostru^{*}

Precum o sentinelă, pe dealul depărtat
Domnește mănăstirea; și zidu-i cel înalt
Se-ntinde împrejurui, pustiu și învechit,
De iedera bătrână, de mușchi acoperit.
Acolo au odihna, locaș adânc, tăcut,
Eroi ce mai-nainte mult zgomot au făcut.
Un cap^{**} ū prezidează și, dacă s-o-ntâmpla,
Cu vreme, România s-ardice fruntea sa,
P-a Dâmboviței vale oștiri de s-or ivi,
Ai luptelor cumplite părtași ei vor mai fi.

Eu în copilărie iubeam să mă opresc
Pe dealul mănăstirei, și-n vale se privesc
Mărețul turn, trist martur l-al nostru trist apus,
Ş-a căruia origină în veacuri s-a răpus,
Turnul din care-odata bărbații renumiți

^{*} Gh. Bibescu.

^{**} Capul lui Mihai Viteazul